

نام دبیر: معصومه نوربخش

نام درس: ریاضی

نام آموزگار: ...

مقطع و رشته: سوم تجربی

نام دوره: ...

شماره جلسه: ششم

مبحث: بازه ها و کاربرد آنها در حل نامعادلات جبری

صفحه کتاب درسی: ...

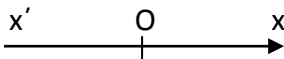
تمرین از کتاب های درسی، آبی، پر تکرار و تابستان

نام کتاب

برای کلاس دبیر و کار در کلاس

برای کار در منزل

محور: محور $x'ox$ خط جهت داری است که روی آن نقطه ای به نام مبدا (O) در نظر گرفته شده است.

جهت مثبت محور از مبدا به سمت راست و جهت منفی آن از مبدا به سمت چپ می باشد.

بین نقاط روی محور و مجموعه ی اعداد حقیقی، یک نقطه از محور را می توان نسبت داد. همواره مبدا را نظیر عدد صفر در نظر می گیریم.

بازه ها: زیر مجموعه هایی از اعداد حقیقی را که روی محور به وسیله ی نقاط چسبیده به هم، نشان داده می شوند بازه می گوئیم. به طور کلی اگر a و b دو عدد حقیقی و $a < b$ باشد، آنگاه:

(1) مجموعه ی تمام اعداد حقیقی بزرگتر از a و کوچکتر از b را بازه ی a و b می نامند و به صورت (a, b) نشان می دهند.

$$(a, b) = \{x | x \in R, a < x < b\}$$

(2) از اجتماع بازه ی (a, b) و نقطه ی a ، بازه ی نیم باز از راست (یا نیم بسته از چپ) به وجود می آید و به صورت $[a, b)$ نشان می دهند.

$$[a, b) = (a, b) \cup \{a\} = \{x | x \in R, a \leq x < b\}$$

(3) از اجتماع بازه ی (a, b) و نقطه ی b ، بازه ی نیم باز از چپ (یا نیم بسته از راست) به وجود می آید و به صورت $(a, b]$ نشان می دهند.

$$(a, b] = (a, b) \cup \{b\} = \{x | x \in R, a < x \leq b\}$$

(4) از اجتماع بازه ی (a, b) و دو نقطه ی a و b ، بازه ی بسته ی a و b به وجود می آید و به صورت $[a, b]$ نشان می دهند.

$$[a, b] = (a, b) \cup \{a, b\} = \{x | x \in R, a \leq x \leq b\}$$

5) بازه های بی کران را به شکل زیر تعریف کرده و نمایش می دهیم.

$$[a, +\infty) = \{x | x \in R, x \geq a\}$$

$$(a, +\infty) = \{x | x \in R, x > a\}$$

$$(-\infty, a] = \{x | x \in R, x \leq a\}$$

$$(-\infty, a) = \{x | x \in R, x < a\}$$

تمرین: مجموعه های زیر را به وسیله ی بازه نمایش داده و روی محور مشخص کنید.

$$A = \{x | x \in R, 3 < x \leq 6\}$$

$$B = \{x | x \in R, x > 2\}$$

$$C = \{x | x \in R, x \leq -1\}$$

$$D = \{x | x \in R, -4 < x < -1\}$$

تمرین: فرض کنید $A_1 = (-1, 1), A_2 = \left(\frac{-1}{2}, \frac{1}{2}\right), \dots, A_{100} = \left(\frac{-1}{100}, \frac{1}{100}\right)$

(آ) اجتماع بازه های $A_1, A_2, \dots, A_{100}$ را پیدا کنید.

(ب) اشتراک بازه های $A_1, A_2, \dots, A_{100}$ را پیدا کنید.

توجه: چون $-\infty$ و $+\infty$ عدد نیستند لذا جای مشخصی روی محور ندارند و در نمایش آنها از بازه ی باز استفاده می کنیم به طوری که $R = (-\infty, +\infty)$. به کمک نمایش بازه ای می توان مجموعه جواب نامعادلات، نتیجه ی جدول تعیین علامت عبارات جبری و دامنه ی تعریف توابع را به طور خلاصه نوشت.

نامعادله ی جبری: نامساوی با یک یا چند مجهول را نامعادله می نامیم. فرم کلی نامعادلات درجه ی اول به صورت $ax + b \geq c$ یا $ax + b \leq c$ می باشد. نامعادله به صورت $c' \leq ax + b \leq c$ را نامعادله ی توام می نامند. برای حل نامعادلات توام، ابتدا به طرفین نامساوی، قرینه ی مقدار ثابت b را اضافه می کنیم تا به فرم $c' - b \leq ax \leq c - b$ تبدیل شود. سپس طرفین نامساوی را بر عدد a تقسیم می کنیم. لازم به ذکر است که اگر $a > 0$ باشد، جهت نامساوی تغییر نمی کند، اما اگر $a < 0$ باشد، جهت نامساوی تغییر می کند.

تمرین: نامعادله ی $\frac{|2x-1|}{3} < 1$ را حل کنید و مجموعه جواب را به صورت بازه بنویسید.